

מבט על תפיסות מגדריות ביצירות הומוריסטיות ישראליות לילדים

מירי יוסוב-שלום*

תקציר

"איש אחד היה בעיר/ כל תינוק אותו הכיר..." (המפוזר מכפר אז"ר/ לאה גולדברג).

הספרות על-פי רוב מציגה תמונת עולם שיש בה מן ההטיה המגדרית המתקיימת דרך תוכן, מטאפורות וסטריאוטיפים הטבועים בנפשות הפועלות. הספרות משמשת ככלי להעברת מסרי התרבות ופעמים אף מבקשת לייצר מציאות. הצגת הקול האחר מתפקדה לטפח תפיסה ביקורתית לגבי הקיים בנושא חוסר השוויון בין המינים תוך פיתוח עמדה ערכית עקרונית. הקריאה האחרת ככלי בר השפעה בתהליך הסוציאליזציה. במחקר זה יושם דגש על דרכי העיצוב של הקול הנשי תוך שימת הדגש על היבטים פמיניסטיים- הומוריסטיים. המטרה היא לחשוף את האמירה של הטקסט, הדמויות והזמן, מתוך הנחה שהשקפת העולם שבאה לידי ביטוי היא של אימוץ או חתירה תחת ההגמוניות ביצירות לילדים לדורותיהן. הקריאה הנוכחית תבדוק את היצירות בספרות הילדים ותבקש לבדוק את האופן בו מעוצב ונשמע קולם של היוצרים. העיון בשירים ובסיפורים יבקש לחשוף ולתאר את השאלות המגדריות שהטקסט מזמן לנמעניו, המתח שבין השאיפות לבין המגדריות. כמו כן, ייבחנו השאלות שעניינן האם הטקסט נותר מעוגן בתשתית פטריארכלית ובנורמות מוגדרות וקלסיציסטיות או שמא ישותו טרנספורמטיבית ומגלה אופי בעטני ומרדני, המבקש את השמעת הקול האחר. תוך שימוש בהומורסקה כדרך ליצירת עניין ושיח, תמורה והתפתחות, טרנספורמציה חברתית-ערכית ותרבותית. דרך העיון ביצירות נתמודד עם השאלות : כיצד מיוצגות הדמויות ביצירות? ובפרט הדמויות הנשיות, האם כדמות נתמכת, מסתייעת או שמא ביצירות הנדונות עולה הקול החותר כנגד ההגמוניה הגברית. מה תפקידו של ההומור בעיצובן של התפיסות המגדריות הקלאסיות והחדשות?

* ד"ר מירי יוסוב-שלום, המכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי בבאר שבע ואוניברסיטת בן גוריון בנגב